

ISSN 2415-8453

Західноукраїнський національний університет

**Український журнал
прикладної економіки
та техніки**

**Ukrainian Journal of Applied
Economics and Technology**

**Том 9. № 2.
Volume 9. № 2.**

**Тернопіль
2024**

Науковий журнал «Український журнал прикладної економіки та техніки» включений до Переліку друкованих наукових фахових видань категорії «Б» в галузі економічних наук: спеціальності – 051, 073, 076 (наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1643) та спеціальності – 071, 075, 242 (наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894) та технічних наук: спеціальності – 131, 133 (наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894) та спеціальності – 193 (наказ Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166).

Науковий журнал індексується в міжнародних каталогах та наукометричних базах: Index Copernicus, WorldCat, Google Scholar, Windows Live Academic, ResearchBible, Open Academic Journals Index, CiteFactor, InfoBase

Український журнал прикладної економіки та техніки. – 2024. – Том 9. – № 2.

Головний редактор

ЯЗЛЮК Борис Олександрович, доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедрою економічної експертизи та землевпорядкування Західноукраїнського національного університету (Україна)

Заступник головного редактора

ПЕРОВИЧ Ігор Львович, доктор технічних наук, доцент, професор кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Західноукраїнського національного університету (Україна)

Редакційна колегія:

АБУСЕЛИДЗЕ Георгій, доктор економічних наук, професор, керівник департаменту фінансів, банківської справи і страхування, Батумський Державний Університет Імені Шота Руставелі (Грузія);

ГОРСЬКА Єлена, доктор економічних наук, почесний доктор, професор, декан факультету економіки та менеджменту Словацького аграрного університету в м. Нітра (Словаччина);

ДУБРОВІНА Надія Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів Вищої школи економіки і менеджменту суспільного управління в Братиславі (Словаччина);

САНДІП Кумар Гупта, доктор філософії промислової соціології, професор факультету менеджменту, кафедра менеджменту Інженерного коледжу ПМТ Велика Нойда, Технічний університет доктора А.Р. Абдула Калама (Індія);

БЛЮМСЬКА-ДАНЬКО Ксенія, кандидат економічних наук, доцент, дослідник Університету Париж-Сакле (Франція);

АХМЕДОВ Фаріз, кандидат економічних наук Азербайджанського державного економічного університету (Азербайджан);

ФУЛІ Чен, кандидат економічних наук Інституту науки і технологій Хенань (Китай);

ТОШЕК Бартоломей, доктор гуманітарних наук в області політичних наук, професор інституту політичних наук і безпеки Щецинського університету (Польща);

БАГОРКА Марія Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри маркетингу Дніпровського державного аграрно-економічного університету (Україна);

БЛИЗНЮК Тетяна Павлівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Україна);

ВАСИЛШИН Станіслав Ігорович, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету (Україна);

ДЛУГОПОЛЬСЬКИЙ Олександр Володимирович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та економічної теорії Західноукраїнського національного університету (Україна);

ДОБРЯНСЬКА Наталя Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри туристичного бізнесу та рекреації Одеського національного технологічного університету (Україна);

ЄРМОЛЕНКО Олексій Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Україна);

КАЛІНІЧЕНКО Сергій Миколайович, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму Державного біотехнологічного університету (Україна);

КАЩЕНА Наталія Борисівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету (Україна);

КОЛУПАЄВА Ірина Володимирівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки (Україна);

КРАСНОНОСОВА Олена Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (Україна);

КРУПІЦА Ірина Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та рекреації Одеського національного технологічного університету (Україна);

ЛАГОДІЄНКО Володимир Вікторович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі Одеського національного технологічного університету (Україна);

ЛОЗИНСЬКА Тамара Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Полтавського державного аграрного університету (Україна);

МАНДИЧ Олександра Валеріївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного біотехнологічного університету (Україна);

НАКІСЬКО Олександр Вікторович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету (Україна);

НЕСТЕРЕНКО Оксана Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна (Україна);

ОРЕЛ Володимир Миколайович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету (Україна);

ПИСАРЕНКО Володимир Вікторович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу Полтавського державного аграрного університету (Україна);

ПУСТОВГАР Світлана Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та адміністрування ННІ «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (Україна);

РЕЗНИК Надія Петрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського Національного університету біоресурсів і природокористування України (Україна);
РУДЕНКО Сергій Валентинович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету (Україна);
САРКІСЯН Ганна Овсепівна, доктор економічних наук, доцент, декан факультету технології вина та туристичного бізнесу Одеського національного технологічного університету (Україна);
СКУПСЬКИЙ Руслан Миколайович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, управління та адміністрування Відокремленого структурного підрозділу Миколаївського інституту розвитку людини Закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» (Україна);
СТЕПАНЕНКО Сергій Віталійович, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного біотехнологічного університету (Україна);
УСТИК Тетяна Володимирівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри маркетингу та логістики Сумського національного аграрного університету (Україна);
ШЕВЧЕНКО Ірина Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Україна)

БАЛДОВСЬКА-ВІТОС Патриція, доктор інженерії кафедри машин і технічних систем Університету науки і техніки в Бідгощі (Польща);
ГУРСЬКІЄНА Вірґінія, доктор технічних наук, доцент кафедри планування землекористування та геоматики інженерного факультету Академії сільського господарства Університету Вітаутаса Великого (Литва);
КАСНЕР Роберт, доктор інженерії кафедри машин і технічних систем Університету науки і техніки в Бідгощі (Польща);
КРУШЕЛЬНИЦКА Вероніка, доктор технічних наук кафедри машин і технічних систем Університету науки і техніки в Бідгощі (Польща);
МАРКОВСЬКА Катажина, доктор хабілітації кафедри логістики та транспортних технологій Сілезького технологічного університету (Польща);
ТОМПОРОВСЬКИЙ Анджей, професор, доктор хабілітації інженерії факультету машинобудування Університету науки і техніки в Бідгощі (Польща);
ЦЕЛМС Арманс, доктор інженерних наук, професор, декан екологічно-будівельного факультету Латвійського університету природничих наук і технологій (Латвія);
АНОПРІЄНКО Тетяна Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру, Державний біотехнологічний університет, (Україна);
АНТОЩЕНКОВ Роман Вікторович, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри мехатроніки та деталей машин Державного біотехнологічного університету (Україна);
БЕРЕЖНА Наталія Георгіївна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (Україна);
ВОЙТОВ Антон Вікторович, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри деревооброблювальних технологій та системотехніки лісового комплексу Державного біотехнологічного університету (Україна);
ВОЙТОВ Віктор Анатолійович, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (Україна);
ГАЛИЧ Іван Васильович, кандидат технічних наук, старший викладач кафедри мехатроніки та деталей машин Державного біотехнологічного університету (Україна);
КІСЬ Віктор Миколайович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри мехатроніки та деталей машин Державного біотехнологічного університету (Україна);
КРАВЦОВ Андрій Григорович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (Україна);
МУЗИЛЬОВ Дмитро Олександрович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри транспортних технологій і логістики Державного Біотехнологічного університету (Україна);
ПЕРОВИЧ Ігор Львович, доктор технічних наук, доцент, професор кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Західноукраїнського національного університету (Україна);
ПРИХОДЬКО Микола Миколайович, доктор географічних наук, професор, професор кафедри геодезії та землеустрою Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Україна);
СЄДОВ Аркадій Олександрович, старший викладач кафедри управління земельними ресурсами та кадастру, Державний біотехнологічний університет, (Україна);
СТОЙКО Наталія Євгенівна, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету землевпорядкування та туризму Львівського національного університету природокористування (Україна);
ХАЙНУС Дмитро, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру, Державний біотехнологічний університет, (Україна);
ШРАМЕНКО Наталя Юріївна, доктор технічних наук, професор, професор кафедри транспортних технологій і логістики Державного біотехнологічного університету (Україна);
ЩУР Тарас Григорович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автомобілів і тракторів Львівського національного аграрного університету (Україна);

Відповідальний секретар

БУТОВ Андрій Миколайович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Західноукраїнського національного університету (Україна)

Матеріали випуску друкуються мовою оригіналу.

Редакція не завжди поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, географічних назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

Відповідно до Закону про авторські права, при використанні наукових ідей та матеріалів цього випуску посилання на авторів і видання є обов'язковим. Передрук і переклади дозволяються лише зі згоди автора та редакції.

URL: <http://ujae.org.ua/>
<http://www.nbu.gov.ua/>
<http://www.library.tneu.edu.ua/>

ISSN 2415-8453

© Західноукраїнський національний університет, 2024

© «Український журнал прикладної економіки та техніки», 2024

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 24956-14896ПР від 19.08.2021 року. Підписано до друку 24.04.2024 р.

ISSN 2415-8453. Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology. 2024. Volume 9. № 2.

Зміст публікації

1.	<u>Функціонування ринку комерційної нерухомості в умовах війни</u> Боднарук Ірина Любомирівна, Платко Андрій Миколайович	12-15
2.	<u>Організаційно-управлінські процедури визначення шкоди та обсягу збитків нерухомого майна внаслідок російської агресії</u> Перович Леся Львівна, Лешко Іванна Михайлівна	16-21
3.	<u>Екологічна модернізація на підприємствах будівельної галузі як інноваційна технологія виробництва та управління ними</u> Андрусів Уляна Ярославівна, Зелінська Галина Олексіївна, Лагодієнко Володимир Вікторович	22-27
4.	<u>Маркетинг регіонів як складова стратегії сталого розвитку: виклики, перспективи та інструментарій</u> Устік Тетяна Володимирівна	28-32
5.	<u>Забезпечення просторової інтегрованості України на основі актуалізації інструментів співробітництва регіонів та громад</u> Мельник Мар'яна Іванівна, Лещух Ірина Володимирівна, Яремчук Роман Євгенович	33-38
6.	<u>Ризики у волонтерській діяльності під час війни в Україні</u> Близнюк Тетяна Павлівна, Собакар Маргарита Вікторівна	39-43
7.	<u>Нормативно-правове забезпечення якості цукрової продукції в Україні</u> Ляшенко Сергій Олексійович, Кісь Віктор Миколайович, Бабарика Ігор Григорович, Фесенко Алла Михайлівна	44-49
8.	<u>Дослідження прибутковості сфери гостинності: статистичний аспект</u> Остапенко Яна Олександрівна	50-54
9.	<u>Організаційно-економічні та психологічні аспекти управління персоналом як фактор розвитку організації в умовах кризи</u> Полозова Тетяна Василівна, Митцева Ольга Сергіївна, Іванов Ігор Олександрович	55-59
10.	<u>Формування стратегії сталого розвитку підприємств в умовах невизначеності</u> Мануйлов Олексій Вікторович	60-64
11.	<u>Аналіз інноваційних фінансових інструментів у сучасній українській науковій літературі</u> Кондрат Олександр Борисович, Крикуненко Катерина Валеріївна	65-70
12.	<u>Управління взаємовідносинами зі стейкхолдерами підприємств сфери медичних послуг на основі збалансованої системи показників сталого розвитку</u> Потій Олександр, Родченко Володимир	71-77
13.	<u>Механізм забезпечення ризикостійкості в системі управління діяльністю підприємств в кризових умовах</u> Руденко Сергій Валентинович, Попов Дмитро Олександрович, Цюпак Володимир Павлович	78-82
14.	<u>Вплив квантових технологій на інноваційні процеси в глобальній економіці</u> Корж Роман Віталійович	83-89

15.	<u>Інвестиційна стратегія – інструмент формування стійких конкурентних переваг підприємств</u> Седікова Ірина Олександрівна, Палвашова Ганна Ігорівна, Асауленко Наталя Валеріанівна	90-95
16.	<u>Формування моделей корпоративної соціальної відповідальності птахівничих підприємств на засадах маркетингу</u> Збарський Василь, Оваденко Вікторія	96-102
17.	<u>Сертифікація персоналу як складова бізнес-процесу розвитку працівників ІТ-компаній</u> Петренко Олександр Олександрович, Котлик Андрій Валерійович	103-106
18.	<u>Аналіз роботи мікропроцесорної системи керування мостовим краном з використанням оптимальних законів керування</u> Антощенков Роман Вікторович, Свіргун Володимир Петрович, Свіргун Ольга Анатоліївна, Свіргун Валентин Володимирович	107-112
19.	<u>Співвідношення економічних категорій «потенціал підприємства», «ресурсний потенціал», «виробничий потенціал» та «економічний потенціал»</u> Красноруцький Олексій, Маренич Тетяна, Прусова Галина	113-121
20.	<u>Формування системи управління економічною безпекою бізнесу в глобальному інформаційному середовищі</u> Крамаренко Ірина Сергіївна, Надточій Ірина Ігорівна, Гришина Наталія Володимирівна, Купчишина Ольга Анатоліївна, Ракіпов Владислав Русланович, Стратієнко Володимир Михайлович	122-127
21.	<u>Управління конфліктами в підприємництві: стратегії, комунікація та лідерство</u> Канова Олександра Андріївна, Кривобок Катерина Володимирівна, Омаров Ельвін Шахін огли	128-133
22.	<u>Мінімізація шуму системи прецизійного охолодження в динамічному режимі роботи електронного апарату</u> Мамонтов Олександр Вікторович, Филипенко Олександр Іванович, Стиценко Тетяна Євгенівна, Пронюк Ганна Валеріївна	141-145
23.	<u>Організаційна культура як основа успішного бізнесу</u> Другова Олена Сергіївна, Лі Ся	146-150
24.	<u>Вплив факторів глобалізації на людський розвиток</u> Лебединська Олена Сергіївна	151-156
25.	<u>Механізм формування та розвитку брендингу аграрних регіонів</u> Газуда Сергій Михайлович	157-161
26.	<u>Теоретичні засади циркулярних бізнес-моделей агропродовольчої сфери: класифікація, компоненти та функції</u> Кузьома Віталій Вікторович, Співак Вадим Вікторович	162-165
27.	<u>Міжнародна конкурентоспроможність підприємства: структура, чинники та підходи до оцінювання</u> Малюкіна Анастасія Олександрівна, Ольховська Марія Костянтинівна	166-170
28.	<u>Засоби державної політики нарощення та ефективної реалізації інвестиційно-інноваційного потенціалу в системі економічної безпеки України</u> Білик Вікторія Вікторівна	171-176
29.	<u>Роль особистості у визначенні векторів соціально-економічного розвитку та реалізації державницьких управлінських рішень</u>	177-182

Андрушків Богдан Миколайович, Кирич Наталія Богданівна,
Погайдак Ольга Богданівна, Бойко Остап Богданович

30.	<u>Особливості формування ІТ-кластерів в Україні: проблеми та перспективи розвитку</u>
Новосад Ігор Юрійович, Панченко Анна Володимирівна	183-188
31.	<u>Маркетингове логістичне забезпечення експорту зернових з України за умов воєнного стану</u>
Мельниченко Вадим, Павлишин Сергій	189-196
32.	<u>Пенсійне забезпечення в Україні: сучасні тенденції та напрями розвитку</u>
Писаревська Ганна Іллівна	197-201
33.	<u>Економічний потенціал нанотехнологій на глобальному ринку</u>
Кравчик Юрій Васильович	202-207
34.	<u>Шляхи відновлення логістики тваринництва на деокупованих територіях України</u>
Корнієцький Олександр Владиславович, Орел Володимир Миколайович	208-213
35.	<u>Альтернативна енергетика в контексті інноваційної відбудови енергетичного комплексу України: управлінський аспект</u>
Орехова Альвіна Іванівна, Хоралець Богдан Олександрович, Клименко Максим Володимирович	214-218
36.	<u>Критерії забезпечення достовірності даних в аналітичній діяльності</u>
Кононенко Жанна Андріївна, Миколенко Інна Григорівна, Яковенко Тетяна Іванівна, Карнаухова Ганна Василівна	219-223
37.	<u>Побудова організаційно-економічного механізму розвитку сільського будівництва</u>
Славков Микола Павлович	224-227
38.	<u>Сучасний стан та проблеми розвитку машинобудівних підприємств України</u>
Целікова Аліна Сергіївна, Місько Євген Михайлович	228-235
39.	<u>Аналітичний моніторинг стану виробництва молока в Україні</u>
Ужва Алла Миколаївна	236-239
40.	<u>Прибуток та інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств в Україні</u>
Онегіна Вікторія Михайлівна, Петровський Олег Олександрович	240-244
41.	<u>Теоретичні засади розробки та реалізації івент-проектів для торговельних підприємств</u>
Близнюк Тетяна Павлівна, Делі Вікторія Юріївна, Немашкало Каріна Ромеовна	245-249
42.	<u>Регіональні аспекти формування і використання продовольчого потенціалу підприємств</u>
Кубатко Віра Михайлівна	250-254
43.	<u>Розвиток SMART-туризму: міжнародні та регіональні аспекти</u>
Добрянська Наталя Анатоліївна, Саркісян Ганна Овсепівна, Ліганенко Маргарита Геннадіївна, Орлова Наталя Вікторівна	255-260
44.	<u>Теоретичні аспекти стратегічного розвитку суб'єктів авіатранспортної галузі</u>
Висоцька Марина Петрівна	265-272

45.	<u>Адаптивний механізм розвитку агропродовольчої сфери в умовах глобалізації, інтелектуалізації суспільства та управління змінами</u> Федірець Олег Володимирович, Броварець Олександр Олександрович, Грабовський Дмитро Олександрович	273-277
46.	<u>Управління інноваційною діяльністю технологічних та індустріальних територіальних систем</u> Гур'янова Лідія Семенівна, Сергієнко Олена Андріанівна, Мащенко Роман Васильович	278-286
47.	<u>Чинники впливу на формування, стан та ефективність управління ресурсами підприємств індустрії гостинності</u> Барна Марта Юріївна, Баган Надія Валеріївна, Хмельницька Євгенія Вікторівна	287-292
48.	<u>Оптова торгівля зерном в умовах інтеграції України в ЄС</u> Дідух Назар Орестович	293-300
49.	<u>Трансформація ролі держави в регулюванні економічних процесів через призму сучасних трендів розвитку світової економіки</u> Стародубцева Любов Володимирівна	301-306
50.	<u>Формування агроекономічних компетенцій як пріоритетний фактор стійкого розвитку економіки України</u> Шабатура Тетяна Сергіївна, Лівінський Анатолій Іванович	307-312
51.	<u>Сучасні засади розвитку та підвищення конкурентоспроможності туристичної діяльності Одеської області</u> Калина Тетяна Євгеніївна, Арзуманян Тетяна Юріївна, Білецька Наталія Вікторівна	313-318
52.	<u>Досвід ЄС системи (AKIS) у сегменті аграрного консалтингу та інновацій</u> Крикуненко Катерина, Жемойда Олександр, Мудрик Юрій	319-322
53.	<u>Цифровізація бізнесу: міжнародний досвід</u> Мосумова Айнура Кярам кизи, Селезньова Галина Олександрівна, Гагарінов Олексій Валерійович	323-328
54.	<u>Обґрунтування умов реалізації організаційних трансформацій підприємства в контексті його розвитку</u> Казьмін Ілля Олександрович	329-333
55.	<u>Стратегія інклюзивного розвитку як інструмент зниження диференціації доходів населення України</u> Петренко Дмитро Анатолійович	334-339
56.	<u>Трансформація управління розвитком підприємства у контексті реалізації принципів інклюзивного розвитку</u> Батіг Владислав Васильович	340-344
57.	<u>Вплив інформаційних технологій на економічну безпеку підприємств</u> Терпило Дмитро Анатолійович	345-349
58.	<u>Первинне публічне розміщення акцій як інструмент залучення фінансових ресурсів компанією</u> Анзін Роман Олексійович	350-357
59.	<u>Формування сприятливих умов для залучення приватного капіталу в післявоєнному відновленні України</u> Марчук Святослав Васильович, Бабіч Олександр Олександрович, Макуха Тимур Олегович	358-362

-
60. Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансами в аграрних підприємствах 363-367
Гринчук Вячеслав Володимирович
-
61. Інноваційні технології як драйвери глобального економічного розвитку освіти 368-373
Білик Вікторія Вікторівна, Дерев'янку Денис Володимирович,
Болюренко Ірина Олегівна
-
62. Оцінка забезпеченості людським капіталом на тов тк «добра хата» 374-377
Череп Алла Василівна, Веремєєнко Олександр Олександрович,
Маказан Євгенія Василівна
-
63. Особливості формування інформаційної стратегії туристичного підприємства
Д'яченко Юрій Юрійович, Корнійчук Роман Олегович

Федірець Олег Володимирович, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної, Полтавський державний аграрний університет
Броварець Олександр Олександрович, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри інформаційно-технічних та природничих дисциплін, Київський кооперативний інститут бізнесу і права
Грабовський Дмитро Олександрович, кандидат економічних наук, докторант, Рівненський державний гуманітарний університет

Fedirets Oleg, Doctor of Science (in Economics), Associate Professor, Associate Professor of I. Markina Department of Management, Poltava State Agrarian University, <https://orcid.org/0000-0002-9710-4644>
Brovarets Oleksandr, PhD in Technical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Information Technology and Natural Sciences, Kyiv Cooperative Institute of Business and Law, <https://orcid.org/0000-0002-4906-238X>
Grabovski Dmytro, PhD in Economics, Doctoral Candidate, Rivno State Humanitarian University, <https://orcid.org/0009-0000-3325-3360>

АДАПТИВНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ, ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ
ADAPTIVE MECHANISM OF DEVELOPMENT OF THE AGRO-FOOD SECTOR IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION, INTELLECTUALIZATION OF SOCIETY, AND CHANGE MANAGEMENT

Федірець О. В., Федірець О. О., Грабовський Д. О. Адаптивний механізм розвитку агропродовольчої сфери в умовах глобалізації, інтелектуалізації суспільства та управління змінами. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 2. С. 273 – 277.

Fedirets O., Brovarets O., Grabovski D. Adaptive mechanism of development of the agro-food sector in the conditions of globalization, intellectualization of society, and change management. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2024. Volume 9. № 2, pp. 273 – 277.

Стаття присвячена питанням адаптивного механізму розвитку агропродовольчої сфери в умовах глобалізації та інтелектуалізації суспільства. На основі дослідження було запропоновано впорядкування адаптаційних інструментів менеджменту розвитку агропродовольчої сфери. Метою дослідження стало вивчення адаптивного механізму розвитку агропродовольчої сфери в умовах глобалізації та інтелектуалізації суспільства.

В основі розбудови агропродовольчої сфери в Україні лежать системні перетворення, пов'язані зі зміною командно-адміністративної системи управління на ринкову. Під час здійснення таких перетворень паралельно процесам становлення суверенності, набуття держави та розбудови владно-організаційної системи відбулося виникнення цілої сукупності структурних пасток, які виявилися значними бар'єрами в процесі становлення та розвитку ринкових відносин. Трансформаційні процеси в агропродовольчій сфері проходили завдяки реалізації ряду реформ, які стосувалися змін основних аспектів аграрних відносин. Реформи, на наш погляд, доцільно розглядати як комплексну систему змін соціально-економічного механізму в умовах глобалізації та інтелектуалізації суспільства. Висновки. В основі розбудови агропродовольчої сфери в Україні лежать системні перетворення, пов'язані зі зміною командно-адміністративної системи управління на ринкову. Під час здійснення таких перетворень паралельно процесам становлення суверенності, набуття держави та розбудови владно-організаційної системи відбулося виникнення цілої сукупності структурних пасток, які виявилися значними бар'єрами в процесі становлення та розвитку ринкових відносин. Аналізуючи адаптивний механізм розвитку агропродовольчої сфери в умовах глобалізації та інтелектуалізації суспільства, можна відмітити, що в системі аграрного виробництва спостерігається укрупнення підприємств при одночасному зменшенні їх кількості, в той же час слід відмітити збільшення кількості підприємств практично за всіма групами, крім державних підприємств та виробничих кооперативів, розвиток яких і є предметом подальших досліджень.

Ключові слова: адаптація, менеджмент, механізм, розвиток, агропродовольча сфера, глобалізація, інтелектуалізація суспільства, економіка, управління змінами.

This article is a testament to the importance of the adaptive mechanism for the development of the agro-food sector in the conditions of globalization and the intellectualization of society. The research presented here, which proposes streamlining adaptation management tools, is a significant contribution to the field and a testament to the value we place on the agro-food sector. The study aimed to examine the adaptive development mechanism of the agro-food sector under globalization and social intellectualization. The development of the agri-food sector in Ukraine is based on systemic transformations associated with the change of the command-administrative system of management to a market-based one. While implementing such transformations, in parallel with establishing sovereignty, acquiring a state, and building a power-organizational system, a whole set of structural traps emerged, which turned out to be significant barriers to establishing and developing market relations. Transformational processes in the agro-food sector took place thanks to the implementation of several reforms related to changes in agrarian relations. It is appropriate to consider the reforms as a complex system of changes in the socio-economic mechanism in the conditions of globalization and intellectualization of society.

The development of the agri-food sector in Ukraine is based on systemic transformations associated with the change of the command-administrative system of management to a market-based one. While implementing such transformations, in parallel with establishing sovereignty, acquiring a state, and building a power-organizational system, a whole set of structural traps

emerged, which turned out to be significant barriers to establishing and developing market relations. Analyzing the adaptive mechanism of the development of the agri-food sector in the conditions of globalization and intellectualization of society, it can be noted that in the system of agricultural production, there is a consolidation of enterprises with a simultaneous decrease in their number at the same time, an increase in the number of enterprises should be noted in almost all groups, except for state enterprises and production cooperatives, the development of which is the subject of further research.

Keywords: *adaptation, management, mechanism, development, agro-food sector, globalization, intellectualization of society, economy, change management.*

Вступ

Основою розвитку агропродовольчого сектору в Україні стали системні зміни, що відбулися в результаті переходу від командно-адміністративної до ринкової моделі управління. У процесі цих перетворень, які супроводжувалися становленням суверенної держави, формуванням національної владно-організаційної структури, з'явилася ціла низка структурних пасток. Ці пастки створили значні перешкоди для становлення та розвитку ринкових відносин. Трансформаційні процеси в агропродовольчій сфері відбувалися через впровадження різних реформ, спрямованих на зміну ключових аспектів аграрних відносин. Реформи, на наш погляд, доцільно розглядати як комплексну систему змін соціально-економічного механізму в умовах глобалізації та інтелектуалізації суспільства, тобто його адаптації, що наразі є актуальним.

Досліджуючи розвиток агропродовольчої сфери як складної соціально-економічної системи, важливо використовувати комплексний, інституційний та структурний підходи. Це дозволяє простежити трансформацію цієї системи, враховуючи формування її складових елементів, які мають динамічні характеристики та змінюються відповідно до соціально-економічного розвитку, використовуючи досвід минулого та орієнтуючись на майбутні перспективи [3-8]. Необхідність вивчення цих елементів зумовлена об'єктивною потребою врахування особливостей створення, розвитку та майбутнього вдосконалення характеристик, що визначають розвиток агропродовольчої сфери з урахуванням поточного стану та перспектив функціонування соціально-економічної системи.

Іноді реформи можуть виглядати декларативно, але на практиці вони завжди спричиняють зміни в соціально-економічних процесах і трансформують середовище функціонування аграрних систем. Говорячи про реформи соціально-економічного механізму розвитку, на думку Воронько-Невідничої Т., Афанасьєвої А., Сіренко О., Кальченко С.В., Попової Т.В., Свиноус Н.І. [1; 2], їхній вплив на економічні суб'єкти проявляється через різні зміни – політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні та інші аспекти.

Аграрна реформа являє собою комплекс організаційних, правових та інституційних заходів, що реалізуються головним чином через вплив державних органів. Ці заходи, на думку Stolyarov V., Pásztorová J., Zos-Kior M., Hnatenko I., Petchenko M. [9], спрямовані на трансформацію аграрних відносин, формування багатуокладної економіки ринкового типу та створення і підтримку умов, що сприяють прискореному розвитку агропродовольчої сфери.

Формулювання цілей статті

Метою дослідження є вивчення адаптивного механізму розвитку агропродовольчої сфери в умовах глобалізації та інтелектуалізації суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Враховуючи важливість і вплив на реформування аграрних відносин, особливу увагу варто приділити земельній реформі. Слід зазначити, що кожна реформа має свої унікальні характеристики та функціональні аспекти. Багато дослідників у галузі права розглядають земельну реформу як синонім аграрної реформи. Проте земельна реформа є невід'ємною складовою аграрних перетворень в Україні і водночас охоплює ширший спектр питань. Аграрна реформа виступає основою для реформування земельних відносин, і разом із аграрними перетвореннями формується новий підхід до земельно-аграрних відносин. Проведення земельної реформи стало фундаментом для трансформації аграрних відносин, враховуючи вимоги сучасності.

Земельна реформа реалізується через законодавчі та інституційні зміни, спрямовані на створення нових відносин власності, заснованих на приватній формі. Трансформація форм власності як ключового регулятора розподільчих відносин має двоїстий характер. З одного боку, кінцевим результатом соціально-економічних змін є приватизація землі та розвиток організаційно-правових форм господарювання на основі приватної власності. З іншого боку, в агропродовольчій сфері не вдалося сформувати ефективних приватних власників, які (як у розвинутих країнах) виступають рушійною силою розвитку. Це не дозволило агропродовольчому сектору України досягти вищого рівня соціально-економічного розвитку, оскільки бракує дієвого механізму реалізації прав власників. Власність на землю стала ринковим базисом, проте не сформувався ринок землі, який мав би стати ефективним інструментом перерозподілу земельних угідь від неефективних до ефективних власників.

Агропромислові компанії та холдинги, орієнтуючись не лише на внутрішній ринок, активно просувають свою продукцію на зовнішні ринки. Саме агрохолдинги взяли на себе функцію кооперації в агропродовольчій сфері, поєднуючи виробництво, переробку і торгівлю, а також займаючись освітньою та науково-технічною діяльністю. Водночас їхня діяльність сприяє монополізації ринку сільськогосподарської продукції, особливо у зовнішній торгівлі. Формування та широке поширення таких виробничих структур є наслідком протиріч між розвитком продуктивних сил і виробничих відносин. Індустріалізація аграрного виробництва із широким використанням сучасних засобів виробництва майже неможлива в межах дрібнотоварного виробництва.

Слід зазначити, що з 2010 року статистика не враховує господарства населення як виробників товарної сільськогосподарської продукції, якщо вони не зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності. Це призводить до ігнорування впливу таких господарств на формування товарної маси сільськогосподарської продукції. Водночас роль цих суб'єктів полягає не стільки у створенні товарної пропозиції, скільки у зменшенні попиту на продукцію завдяки виробництву для власного споживання та додаткового натурального обміну.

Розробляючи рекомендації для суб'єктів господарювання щодо покращення системи управління, важливо звертати увагу на необхідність модернізації структури виробництва, зокрема забезпечення балансу між виробництвом продукції рослинництва і тваринництва, розподілу заробітної плати, цінкових знижок і надбавок тощо. У кризові періоди особливо зростає роль державного регулювання, і одним з основних завдань стає забезпечення структурних пропорцій через механізми державної підтримки виробників.

Аналізуючи чинники, що мають найбільший вплив на трансформацію процесів соціально-економічного розвитку агропродовольчої сфери, важливо підкреслити особливу роль земельних ресурсів. Земля є як предметом, так і засобом виробництва. Вона має унікальні властивості: неможливість переміщення, територіальна незамінність, певний фізико-хімічний склад і родючість, яка може самовідновлюватися за умов дотримання агротехнічних заходів. Ці фактори визначають важливість земельних ресурсів як ключового елемента, що впливає на ефективність сільськогосподарського виробництва.

Для успішного соціально-економічного розвитку в Україні слід змінювати підходи до побудови систем управління суб'єктами господарювання в агропродовольчій сфері, використовувати кращі світові практики, які б дозволили приймати більш об'єктивні рішення щодо параметрів господарської діяльності в аграрному виробництві, особливо що стосується визначення оптимальних розмірів підприємства, що в попередні періоди відбувалося без науково-технічного обґрунтування розвитку з урахуванням їх можливостей. Так, до 2005 р. була широко поширена практика підтримки створення невеликих за розміром підприємств сімейного типу, з часом спостерігалось несприйняття, спонтанно утворених на ринкові виклики великих агрохолдингів, і лише останніми роками, беручи до уваги світові тенденції концентрації капіталу і тенденції землекористування на внутрішньому ринку, консолідація земель сільськогосподарського призначення в руках товаровиробників почала сприйматися як об'єктивний процес.

Звичайно, зміна окремих кількісних параметрів господарської діяльності аграрних підприємств не є надійним свідченням якісних перетворень в середовищі аграрного виробництва, але з огляду на сучасну методологію складних, відкритих, невпорядкованих систем, які відрізняються динамічністю, зростання і розвиток підприємств з виробництва сільськогосподарської продукції слід розглядати як взаємозалежні і взаємопов'язані процеси її еволюції, що можуть не збігатися у часі.

Накопичення кількісних змін з часом забезпечує перехід системи до нової якості (тривалий період первісного нагромадження капіталу в землеробстві в кінцевому підсумку сприяв не тільки індустріалізації сільськогосподарського виробництва, а й заміні феодальних відносин капіталістичними); якісно новий сан продуктивних сил і виробничих відносин призводить до істотного зростання масштабів виробництва (якісно нові засоби виробництва дозволили отримати істотно більші обсяги сільськогосподарської продукції з фіксованої площі земель, придатних для аграрного виробництва) [2].

Отже, проаналізувавши процеси трансформації системи управління соціально-економічним розвитком суб'єктів господарювання агропродовольчої сфери, які проходили в декілька етапів, можна відмітити ряд принципових змін:

- господарська влада відокремилася від політичної, хоча й у багатьох випадках за формальними ознаками;

- в системі державного управління більш помітним стає врахування економічних пропорцій;

- система управління стає менш ієрархічною унаслідок формування інституту місцевого самоврядування, але прийняття рішень в господарському управлінні усе ще не дозволяє забезпечити оптимальні пропорції розвитку;

- дотримання науково-обґрунтованих принципів в управлінні соціально-економічним розвитком суб'єктів агропродовольчої сфери дозволить забезпечити їх розвиток, основною метою якого є не бездумне нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, а її виробництво в необхідній кількості на основі відтворення якості землі.

Управління змінами в агропродовольчій сфері є комплексом заходів, спрямованих на адаптацію цієї галузі до нових умов, що виникають внаслідок глобалізації, інтелектуалізації суспільства, змін клімату та інших факторів.

Основні принципи управління змінами в агропродовольчій сфері:

- системний підхід – зміни в агропродовольчій сфері повинні розглядатися як єдиний комплексний процес, який охоплює усі аспекти цієї галузі;

- участь зацікавлених сторін – до процесу управління змінами повинні бути залучені всі зацікавлені сторони, включаючи аграріїв, науковців, представників бізнесу, органів державної влади та громадськості;

- орієнтація на результат – управління змінами повинні бути спрямовані на досягнення конкретних результатів, які відповідають стратегічним цілям розвитку агропродовольчої сфери;

- гнучкість та адаптивність – процес управління змінами повинен бути гнучким та адаптивним до мінливих умов зовнішнього середовища;

- ефективна комунікація – важливим фактором успішного управління змінами є ефективна комунікація між усіма зацікавленими сторонами.

Методи управління змінами в агропродовольчій сфері:

- інформування та просвіта (аграрії повинні бути проінформовані про необхідність змін та про те, які переваги вони можуть отримати від впровадження нових технологій та практик);
- навчання та підготовка кадрів (аграрії та інші фахівці агропродовольчої сфери повинні пройти навчання та підготовку для того, щоб вони могли ефективно використовувати нові технології та практики);
- консультаційна підтримка (аграріям має бути надана консультаційна підтримка з питань впровадження нових технологій та практик);
- фінансова підтримка (держава та міжнародні організації можуть надавати фінансову підтримку аграріям для впровадження нових технологій та практик);
- науково-дослідницька діяльність (важливо проводити науково-дослідницькі роботи з метою розробки нових технологій та практик, які відповідають потребам агропродовольчої сфери).

Управління змінами є важливим фактором для забезпечення стійкого розвитку агропродовольчої сфери в умовах глобалізації, інтелектуалізації суспільства та змін клімату. Ефективне управління змінами дозволить: підвищити продуктивність та ефективність сільського господарства, покращити якість та безпечність продукції харчування, знизити негативний вплив на навколишнє середовище, збільшити доходи аграріїв, забезпечити продовольчу безпеку країни.

Управління змінами є постійним процесом, який потребує постійної уваги та зусиль з боку всіх зацікавлених сторін. Ефективне управління змінами дозволить агропродовольчій сфері України адаптуватися до нових умов та залишатися конкурентоспроможною на світовому ринку.

Адаптивний механізм розвитку агропродовольчої сфери є комплексною системою, спрямованою на забезпечення стійкості та конкурентоспроможності цієї галузі в мінливих умовах. Постійне відстеження та аналіз світових трендів в агропродовольчій сфері дозволяє своєчасно реагувати на зміни та адаптувати вітчизняне виробництво до нових вимог. Впровадження нових технологій та практик є ключовим фактором підвищення продуктивності, економії ресурсів та покращення якості продукції. Підготовка кваліфікованих кадрів, які володіють знаннями та навичками роботи з новими технологіями, є важливою умовою успішного розвитку агропродовольчої сфери. Створення сприятливих умов для інвестицій в агропродовольчу сферу стимулює модернізацію виробництва та впровадження нових технологій. Державна підтримка аграріїв у вигляді субсидій, кредитів, консультаційних послуг та інших заходів є важливим фактором стимулювання розвитку агропродовольчої сфери.

Переваги адаптивного механізму: підвищення продуктивності та ефективності сільського господарства; покращення якості та безпечності продукції харчування; зниження негативного впливу на навколишнє середовище; збільшення доходи аграріїв; забезпечення продовольчої безпеки країни.

Впровадження адаптивного механізму розвитку агропродовольчої сфери потребує: створення робочої групи з фахівців з різних галузей; розробки стратегії розвитку агропродовольчої сфери; забезпечення фінансування; проведення інформаційно-просвітницької кампанії; удосконалення законодавчої бази.

Адаптивний механізм розвитку агропродовольчої сфери є важливим інструментом для забезпечення сталого розвитку цієї галузі та конкурентоспроможності України на світовому ринку продовольства.

Основою розвитку агропродовольчої сфери в Україні стали системні зміни, пов'язані з переходом від командно-адміністративної системи управління до ринкової. Ці перетворення відбувалися одночасно з процесами становлення суверенності держави та формування владно-організаційних структур. У процесі цих змін виникла низка структурних пасток, які стали значними перепонами на шляху до розвитку ринкових відносин.

Розглядаючи адаптивний механізм розвитку агропродовольчої сфери в умовах глобалізації та зростання інтелектуалізації суспільства, варто зазначити, що аграрний сектор зазнає значних змін. Спостерігається тенденція до укрупнення підприємств при одночасному зменшенні їх загальної кількості. Проте варто зазначити збільшення кількості підприємств майже в усіх категоріях, за винятком державних підприємств та виробничих кооперативів. Останні потребують подальшого дослідження, оскільки їх розвиток залишається важливою темою для вивчення.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Агропродовольча сфера є однією з найважливіших галузей економіки України. Вона забезпечує продовольчу безпеку країни, створює робочі місця та генерує експортні надходження. Однак ця сфера стикається з низкою викликів, пов'язаних з глобалізацією, інтелектуалізацією суспільства та змінами клімату. Глобалізація призвела до посилення конкуренції на світовому ринку продовольства. Українські виробники змушені конкурувати з компаніями з країн з більш низькими витратами на виробництво. Інтелектуалізація суспільства веде до зростання попиту на інноваційні продукти та послуги. Агропродовольча сфера має адаптуватися до цих змін, щоб залишатися конкурентоспроможною. Зміни клімату негативно впливають на врожайність сільськогосподарських культур і призводять до посух, повеней та інших стихійних лих. Агропродовольча сфера має стати більш стійкою до цих змін.

Для подолання викликів, пов'язаних із глобалізацією, інтелектуалізацією суспільства та змінами клімату, необхідно розробити та впровадити адаптивний механізм розвитку агропродовольчої сфери. Цей механізм має включати такі компоненти: моніторинг та аналіз глобальних тенденцій в агропродовольчій сфері; розробка та впровадження інноваційних технологій для підвищення продуктивності та стійкості

сільського господарства; підтримка розвитку людського капіталу в агропродовольчій сфері; створення сприятливого інвестиційного клімату для розвитку агропродовольчої сфери; забезпечення державної підтримки аграріїв. Адаптивний механізм розвитку агропродовольчої сфери є важливим інструментом для забезпечення продовольчої безпеки України, підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору та стійкого розвитку агропродовольчої сфери в умовах глобалізації, інтелектуалізації суспільства та змін клімату.

Впровадження адаптивного механізму розвитку агропродовольчої сфери дозволить Україні залишатися одним із лідерів світового ринку продовольства та забезпечити продовольчу безпеку країни на належному рівні. Для розробки та впровадження адаптивного механізму розвитку агропродовольчої сфери рекомендується: створити робочу групу з фахівців різних галузей, включаючи аграріїв, науковців, представників бізнесу та органів державної влади; розробити стратегію розвитку агропродовольчої сфери, яка буде враховувати глобальні тенденції, інноваційні технології та зміни клімату; забезпечити фінансування розробки та впровадження адаптивного механізму розвитку агропродовольчої сфери; провести інформаційно-просвітницьку кампанію серед аграріїв про переваги адаптивного механізму розвитку агропродовольчої сфери.

Література

1. Воронько-Невіднича Т., Афанасьєва А., Сіренко О. Організаційно-економічні засади досягнення та утримання конкурентних переваг в аграрному бізнесі. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-82>.
2. Кальченко С.В., Попова Т.В., Свиноус Н.І. Організаційно-економічні засади гармонізації економічних інтересів держави та фермерських господарств в інвестиційній сфері. *Агросвіт*. 2020. № 3. С. 9-15.
3. Кошккалда І.В., Трегуб О.М. Концептуальні засади гармонізації галузевої структури сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2017. №3. С. 37-44.
4. Маркіна І.А., Федірець О.В., Корнієнко В.С. Стратегічні напрями управління розвитком маркетингової діяльності сільськогосподарських підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2019. №4 (82). С. 101-106.
5. Саблук П.Т., Хомин І.П. Розвиток аграрного сектору України: фінансовий аспект. *Економіка АПК*. 2020. № 8. С. 45-51.
6. Сазонова Т.О., Федірець О.В. Стратегічне значення проектування інноваційної поведінки персоналу сучасної організації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. № 7. Частина 3. С. 59-63.
7. Федірець О.В. Розвиток агропродовольчої сфери як соціально-економічної системи: теорія, методологія, практика: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю: 08.00.03. економіка та управління національним господарством. Полтавський державний аграрний університет, Полтава, 2021. 448 с.
8. Halytskyi O., Polenkova M., Fedirets O., Brezhnieva-Yermolenko O., Hanzhiuk S. Mathematical risk assessment model for biodiesel production projects in Ukraine agriculture. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № 2(37). P. 280-286.
9. Stolyarov V., Pásztorová J., Zos-Kior M., Hnatenko I., Petchenko M. Optimization of material and technical supply management of industrial enterprises. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2022. № 3(189). P. 163-167.

References

1. Voron'ko-Nevidnycha, T., Afanas'ieva, A., Sirenko, O. (2020). «Organizational and economic principles of achieving and maintaining competitive advantages in agrarian business». *Ekonomika ta suspil'stvo*. № 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-82>.
2. Kal'chenko, S.V., Popova, T.V., Svyynous, N.I. (2020). «Organizational and economic principles of harmonization of the economic interests of the state and farms in the investment sphere». *Ahrosvit*. № 3. pp. 9-15.
3. Koshkalka, I.V., Trehub, O.M. (2017). «Conceptual principles of harmonization of the sectoral structure of agricultural enterprises». *Ekonomika APK*. №3. pp. 37-44.
4. Markina, I.A., Fedirets', O.V., Korniienko, V.S. (2019). «Strategic directions of management of the development of marketing activities of agricultural enterprises». *Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriiia «Ekonomika i menedzhment»*. №4 (82). pp. 101-106.
5. Sabluk, P.T., Khomyn, I.P. (2020). «Development of the agricultural sector of Ukraine: financial aspect». *Ekonomika APK*. № 8. pp. 45-51.
6. Sazonova, T.O., Fedirets', O.V. (2016). «The strategic importance of designing innovative behavior of the personnel of a modern organization». *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriiia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. № 7. Part 3. pp. 59-63.
7. Fedirets', O.V. (2021). *Rozvytok ahroprodovol'choi sfery iak sotsial'no-ekonomichnoi systemy: teoriia, metodolohiia, praktyka*. [Development of the agro-food sector as a socio-economic system: theory, methodology, practice]. Ph.D. Thesis: 08.00.03. Poltavsk'kyj derzhavnyj ahrarnyj universytet. Poltava. Ukraine.
8. Halytskyi, O., Polenkova, M., Fedirets, O., Brezhnieva-Yermolenko, O., Hanzhiuk, S. (2021). «Mathematical risk assessment model for biodiesel production projects in Ukraine agriculture». *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. № 2(37). pp. 280-286.
9. Stolyarov, V., Pásztorová, J., Zos-Kior, M., Hnatenko, I., Petchenko, M. (2022). «Optimization of material and technical supply management of industrial enterprises». *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. № 3(189). pp. 163-167.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2024 р.